

stručno-znanstvenoga skupa a slijedom toga i međunarodnoga festivala čipke) svojim interdisciplinarnim pristupom konkretan doprinos da: "... čipka, ta delikatna tekstilna tvorevina koja je sasvim osebujan izraz ljudske kreativnosti i čipkarstvo koje nam tijekom povijesti jednako govori o životnoj bijedi koliko i o životnoj raskoši", dobije "svoj pravi smisao tek ako ih suvremenom i stručnom muzejskom koncepcijom smisleno uključimo u suvremeno razumijevanje prošlosti i možda još važnije, u zajedničku viziju budućnosti" (V. Bonifačić).

Ali ne samo to. Naime, budući da su priloge ovoga zbornika pisali autori koji se čipkarstvom sa stajališta svojih struka (etnologija, povijest, povijest umjetnosti, muzeologija, pedagogija i sl.) bave već niz godina i vrlo dobro poznaju i razumiju problematiku kojom se bave, za pretpostaviti je da će zbornik i u navedenim strukama i izvan njih popuniti barem dijelom prazninu koja se osjeća na području istraživanja čipkarstva.

Jadranka GRBIĆ

Pod općim nazivom "Etnički razvitak europskih nacija: Hrvatska-Europa", Institut za migracije i narodnosti iz Zagreba započeo je organizirati stručno-znanstvene rasprave — okrugle stolove — na kojima okuplja niz hrvatskih znanstvenika koji se bave istraživanjem etničnosti. Rasprave se na okruglim stolovima odvijaju unutar nekoliko zasebnih cjelina, tj. sekcija. U ovoj se knjizi nalaze tekstovi (studije, rasprave, istraživanja) s Drugoga okrugloga stola pod nazivom "Etnički razvitak europskih nacija: Hrvatska-Europa" održanoga 20. ožujka 1999. godine, sekcija: "Etničnost i povijest". Tekstovi su, naravno, nakon okrugloga stola prilagođeni za objavljivanje. Skupljeni su tako da sadržaj knjige dijele u tri poglavlja: *Uvodnici, Rasprave, Primjeri*.

Etničnost i povijest, prir. Emil Heršak, Institut za migracije i narodnosti - Naklada Jesenski i Turk - - Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb 1999., 213 str.

Svim je tekstovima tema etničnost u povijesnoj perspektivi, odnosno povijesni razvitak etničkih pojava, uključujući i raspravu o vremenu i povijesnim uvjetima nastanka nacija; većina je priloga, djelomično ili potpuno, usredotočena na hrvatski povijesni sklop.

U prvome se dijelu *Uvodnici* nalaze prilozi Nevena Budaka *Etničnost i povijest* i Emila Heršaka *Etničnost u povijesti*. Radi se o doradenim oblicima dvaju uvodnika s kojima je na okruglome stolu započela rasprava o etničnosti i povijesti.

U *Raspravama* su doista tekstovi široka opsega: od Nikole Dugandžije *Mitski pristup etničkoj i nacionalnoj zbilji*, Petra Korunića *Porijeklo, integracija i budućnost nacije*, Brune Kuntić-Makvić *Populacija i kontinuitet pri smjeni civilizacija*, Ive Rendića-Miočevića *Slovo o hrvatskoj matrix* te Nikše Stančića *Etničnost na hrvatskom prostoru u XIX stoljeću: od etničke zajednice, plemićkog naroda i pokrajinskih partikularizama do hrvatske nacije*.

Treći dio, *Primjeri*, donosi tri priloga, rezultate konkretnih empirijskih istraživanja i znanstvenih pogleda i analiza. Sandi Blagonić je istraživao povijesno-etničke odnose u Istri i priložio *Umnažanje granica*, Sanja Lazanin, analizirajući Hildburghausenov povijesni prikaz Karlovačkoga i Varaždinskoga generalata *Jedno viđenje hrvatske povijesti i narodnosti krajem XVIII. stoljeća*, a Zoran Velagić je, baveći se razvojem hrvatskoga etnonima, priložio *Slavni, uljudni i krasni ilirički jezik*.

Iako su autori uglavnom povjesničari stručnjaci su i iz srodnih znanosti i znanstvenih disciplina, primjerice etnologije arheologije, klasične filologije, filozofije, pa ne čudi što

njihovi radovi izrazito tendiraju interdisciplinarnosti. Rezultat je takva pristupa da se u širokome rasponu istraživanja korelacije povijesti i etničnosti, te etničnosti jakih partnera, kao što su mit i zbilja, nacija (uključujući njezino porijeklo i perspektive), demografsko-civilizacijski trendovi, jezik, granice, "drugi" identitet i sl., premda fokusirani na različite vremenske segmente, uočava dinamika mijenjanja odnosa među ljudima i zajednica kojima pripadaju.

Istodobno, na površini se kristaliziraju odgovori ili barem mogući odgovori na pitanja koja su autori postavljali kao problem, cilj ili pak svrhu svoga rada.

Uz odgovarajuću je znanstvenu aparaturu knjiga opremljena sažecima na engleskom i ruskom jeziku, bilješkama o autorima te indeksom imena i pojmova

Jadranka GRBIĆ

Kultura, etničnost, identitet, prir. Jadranka Čačić-Kumpes, Institut za migracije i narodnosti - Naklada Jesenski i Turk - Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb 1999., 318 str.

U knjizi "Kultura, etničnost, identitet", koju je priredila Jadranka Čačić-Kumpes, a kao izdavači se navode: Institut za migracije i narodnosti, Naklada Jesenski i Turk i Hrvatsko sociološko društvo, nalaze se tekstovi (studije, članci, rasprave, istraživanja) s Drugoga okruglog stola pod nazivom "Etnički razvitak europskih nacija: Hrvatska - Europa" u organizaciji Instituta za migracije i narod-

nosti, održanoga u Zagrebu 20. ožujka 1999. godine, s podtemom: etničnost i kultura, etničnost i obrazovanje. Tekstovi dijele sadržaj knjige u sljedeća poglavlja:

1. Plutajući mozaik na obzoru: naznake o pojmovima; 2. Kultura, etničnost, razvoj: izazovi rekonstrukcije identiteta; 3. Kultura, mit i etničnost; 4. Razmeđa etničnosti, kulture i identiteta.

Ključni su pojmovi svih tekstova kultura, etničnost i identitet. Pristup tim pojmovima i problematiziranje njihova međusobna odnosa su dinamični jer proizlaze iz interdisciplinarnosti. Naime, svaki pojedini autor promišlja ih, analizira i interpretira (teorijski, empirijski, metodološki i sl.) s gledišta znanosti i znanstvene discipline kojoj pripada (ipak — nužno se preklapajući s ostalima), a zastupljene su: sociologija, etnologija, jezikoslovlje, povijest umjetnosti, kulturna geografija, filozofija i povijest umjetnosti.

U prvome se poglavlju nalaze tekstovi Srđana Vrcana (*Znakovita zbrka oko etničkog*), Nikole Skledara (*Etničnost i kultura*), Esada Čimića (*Nacija i kultura*), Josipa Kumpesa (*Religija, kultura i etničnost*), Laure Šakaje (*Kultura, kulturni pejzaž, etničnost*), Sanjina Dragojevića (*Multikulturalizam, interkulturalizam, transkulturalizam, plurikulturalizam: suprotstavljeni ili nadopunjujući koncepti*).

U drugome se poglavlju nalaze radovi Vjerana Katunarića (*Kultura, nacija, razvoj: stvaralački projekt i retorika reakcije*), Silve Mežnarić (*Europa i Hrvatska u njoj: kultura adaptacije*), Ive Paića (*Nacionalni san, tranzicija, globalizacija: obrisi promjena identiteta*), Jadranske Čačić-Kumpes (*Kultura, etničnost i obrazovanje: naznake o interakciji i perspektivi*), te Branislave Baranović (*Udžbenici povijesti i nacionalni identitet mladih*). Treće poglavlje donosi radove Josipa Županova (*Etničnost i kultura: politička mobilizacija i opstanak*), Dunje Rihtman-Auguštin (*Narodna kultura i hrvatski etnomit*) i Ive Žanića (*Kosovski mit i jugoslavenska mentalna sukcesija*). U četvrtome poglavlju pišu Saša Božić (*Pretpostavke kreiranja etničnosti*), Dalibor Brozović (*Etničnost kao jedna od podloga nacionalne kulture*), Radovan Ivančević (*Ruralna i urbana komponenta kulturnog identiteta*), Jasna Čapo Žmegač (*Mi smo veći Hrvati od njih!: percepcija i management kulturnih razlika unutar nacionalne zajednice*), Ivo Pranjković (*Jezici i etnije na prostoru*